

Bruselj, 27.5.2020
COM(2020) 456 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, EVROPSKEMU SVETU,
SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU
REGIJ**

Čas za Evropo: obnova in priprava za naslednjo generacijo

{SWD(2020) 98 final}

Čas za Evropo: obnova in priprava za naslednjo generacijo

1. UVOD

Koronavirus je dodobra pretresel Evropo in ves svet. Na preizkušnjo je postavil naše zdravstvene sisteme in mreže socialne varnosti, naše družbe in gospodarstva ter naš način skupnega življenja in sodelovanja. Ljudje so izgubili svoje bližnje in službe, načrti za prihodnost so postali negotovi. Evropa se je znašla pred izzivom za javno zdravje, ki je kmalu prerasel v najbolj drastično gospodarsko krizo v njeni zgodovini. Že zdaj lahko vidimo, da bo virus pustil neizbrisen pečat na naših medsebojnih odnosih, politikah in geopolitiki. Vendar težke razmere pogosto prinašajo tudi nove priložnosti. Zdaj je čas, da se Evropska unija postavi na noge in skupaj napravi korak naprej, da se **odpravi škoda, ki jo je povzročila kriza, in ustvari boljše prihodnost za naslednjo generacijo.**

V našem skupnem interesu je, da podpremo najtežje prizadete, okrepimo enotni trg in vlagamo v skupne evropske prednostne naloge. V Uniji je vsak evro, vložen v eno od držav, naložba za vse. Kolektivno in povezano okrevanje, ki pospešuje dvojni zeleni in digitalni prehod, bo še okrepilo konkurenčnost in odpornost Evrope ter njeno vlogo globalne sile. Zato mora **okrevanje Evrope sloneti na solidarnosti, povezanosti in zblíževanju.** Nihče ne sme biti prezrt – noben posameznik, nobena regija in nobena država članica.

EU in njene države članice od začetka pandemije sprejemajo ukrepe brez primere za **zaščito življenj in zmožnosti preživljanja.** EU je podprla nacionalna prizadevanja za obvladovanje zdravstvene krize in ublažitev gospodarskih posledic. Za obvladovanje virusa je sprostila je vsak razpoložljivi evro v svojem proračunu. V celoti je izkoristila prožnost proračunskih pravil in pravil o državni pomoči ter predlagala oblikovanje instrumenta SURE za pomoč ljudem pri ohranjanju zaposlitve.

Navedeno je bilo del **svežnja za prvi odziv**, ki lahko takoj zagotovi več kot 500 milijard evrov za podporo delavcem, malim podjetjem in gospodarstvom držav članic. Dosedanji odziv EU skupaj z ukrepi, ki jih je sprejela Evropska centralna banka, državam članicam zagotavlja davčna in finančna orodja brez primere, s katerimi bodo lahko pomagale tistim, ki to najbolj potrebujejo. To so bili pravi ukrepi ob pravem času, vendar se zavedamo, da to nikakor ne bo dovolj za oživitev naših gospodarstev.

Za oživitev gospodarstva se mora spet vzpostaviti zaupanje. Ljudje se morajo počutiti varne, kjer delajo, kupujejo in se družijo. Potrebujejo občutek gotovosti in duševni mir, kar zadeva njihovo prihodnost in zmožnost preživljanja. Okrevanje bo odvisno od tega, ali bo mogoče postopoma in vzdržno odpraviti ukrepe za zaježitev, ali bomo znali živeti z virusom in ali bomo imeli jasno sliko o stanju po vsej Evropi.

Ta kriza je drugačna od vseh prejšnjih. Povzročila velike motnje in se ves čas razvija. Številni učinki in delitve, ki jih ustvarja, se bodo kazali na nepričakovane ali nepredvidene načine. Že zdaj vemo, da so imeli potrebni ukrepi, ki so jih sprejele EU in države članice, da bi preprečile izgubo na sto tisoče življenj, svojo ceno. Prizadeta je bila celotna Evropa in zaustavitev gospodarstva pomeni, da so delovna mesta, prihodki in zdrava podjetja ogroženi na načine, ki se v prejšnjih krizah niso pojavljali.

Virus je v vseh državah članicah enak, vendar se njegov **vpliv in potencial okrevanja med njimi zelo razlikujeta**. Močnejše od drugih bodo prizadete države in regije z gospodarstvi, ki so odvisna od storitev z neposrednim stikom s strankami, izvoza ali velikega števila malih podjetij. In čeprav je vsaka država članica podprla svoje delavce in podjetja, kolikor je bilo mogoče, tega vse niso mogle storiti v enakem obsegu. Tako nastaja tveganje za neuravnoteženo okrevanje, neenake konkurenčne pogoje in naraščanje razlik, obenem pa se kaže potreba po evropskem odzivu in pomen takšnega odziva.

Odločitve, ki jih sprejemamo danes, bodo oblikovale prihodnost naslednje generacije. Obsežne naložbe, ki so potrebne za zagon naših gospodarstev, morajo olajšati breme, ki ga bo nosila, ne pa ji naložiti še težjega. Zato mora načrt EU za okrevanje oblikovati in zgraditi **bolj trajnostno, odporno in pravičnejšo Evropo** za naslednjo generacijo.

Izzivi naše generacije, kot sta prehoda na zeleno gospodarstvo in na digitalno tehnologijo, so zdaj še pomembnejši kot pred začetkom krize. Z okrevanjem bomo **pospešili proces prehodov na zeleno in digitalno**. Okrepili bomo našo strateško avtonomnost, hkrati pa ohranili koristi odprtega gospodarstva. Podpirali bomo partnerje po vsem svetu ter voditi s prenovljeno in osveženo obliko multilateralizma, ki ga potrebuje svet.

Da bi se odzvala na izredne izzive in zagotovila boljše prihodnost, Komisija danes predlaga nov instrument za okrevanje, imenovan **Next Generation EU**, v okviru prenovljenega dolgoročnega proračuna EU. **Načrt okrevanja Evrope bo namenil 1 850 milijard eurov¹** za zagon gospodarstva in prihodnji napredek Evrope.

Okrevanje bo najverjetneje dolgotrajno, vendar so potrebe takojšnje. Hiter dogovor o teh predlogih bo močno sporočilo o evropski enotnosti, solidarnosti in skupnih ambicijah. Okrevanje Evrope bo skupna naloga vseh nas kot posameznikov, socialnih partnerjev, civilne družbe, gospodarstva, regij, držav in institucij. **To je čas za Evropo. Izkoristimo ga skupaj.**

¹ Če ni navedeno drugače, so zneski izraženi v stalnih cenah za leto 2018.

2. ANATOMIJA GOSPODARSKE KRIZE

Da bi razumeli, kaj Evropa potrebuje za okrevanje, moramo imeti najprej jasno predstavo o tem, s čim se soočamo. Predvidevanja ali dokončne ugotovitve so v tej fazi krize prežeti z negotovostjo. Vendar pa je jasno, da so gospodarske napovedi polne tveganj in da bi lahko bila recesija v Evropi globoka, škodljiva in dolgotrajna, če ne bomo že zdaj sprejeli odločnih ukrepov.

Omejitve, uvedene za omejitev širjenja virusa, so upočasnile gospodarsko življenje in ga v nekaterih primerih skoraj popolnoma ustavile. Dobavne verige in proizvodne linije so motene, trgovina z blagom in storitvami pa prekinjena. Zasebna potrošnja in zasebne naložbe so padli na rekordno nizke ravni. Evropsko gospodarstvo in večina njegovih industrijskih ekosistemov delujejo z le majhnim delom svojih zmogljivosti.

Po pričakovanjih naj bi kombinacija teh dejavnikov privedla do močnega krčenja gospodarstva EU. Številke so resne in obseg škode je brez primere. Ocene kažejo, da se je bruto domači proizvod (BDP) EU v drugem četrtletju leta 2020 zmanjšal za približno 15 % v primerjavi z istim obdobjem lani. **Gospodarstvo EU naj bi se v letu 2020 skrčilo za več kot 7 %.** Vendar bi lahko v najslabšem primeru drugi val s podaljšanjem omejitev gibanja v letošnjem letu povzročil tudi do 16-odstotno zmanjšanje BDP.

V letu 2021 naj bi gospodarstvo po pričakovanjih sicer spet začelo rasti, **vendar bo začetno okrevanje delno, posledice pa bodo močno občutili tako ljudje kot podjetja.** Mnogim bodo verjetno upadli prihodki in njihova delovna mesta bodo ogrožena. Brezposelnost v EU naj bi se povečala na 9 %, kar bo nesorazmerno močno prizadelo mlade, nizko usposobljene delavce, zaposlene za določen čas in revnejša gospodinjstva. Revščina in neenakosti bodo verjetno naraščale, zato je še toliko bolj pomembno, da okrevanje poteka na socialno pravičen in vključujoč način. Likvidnost in dostop do financiranja bosta še naprej izziv v gospodarstvu, zlasti za manjša podjetja. Tveganje plačilne nesposobnosti bo treba ublažiti, da se preprečijo negativni posredni učinki.

Ekonomski učinek bo v različnih delih gospodarstva zelo različen. Najbolj prizadeta so podjetja, ki opravljajo storitve z neposrednim stikom s strankami ali se zanašajo na natrpana delovna mesta in prostore za stranke. Prve ocene Komisije kažejo, da bi lahko turizem, socialno gospodarstvo ter ustvarjalni in kulturni ekosistemi v drugem četrtletju leta 2020 utrpeli zmanjšanje prometa za več kot 70 %. Močno bodo prizadeti tudi tekstilni in prevozni sektor, energetske intenzivne panoge in sektor energije iz obnovljivih virov. Ekosistemi z večjim zaupanjem potrošnikov, kot so proizvodnja, maloprodaja ali zdravje, si bodo verjetno opomogli hitreje, medtem ko bodo ostali morda gospodarske posledice občutili z zamikom.

Ekonomski učinek in potencial za okrevanje sta odvisna tudi od demografske in gospodarske strukture posamezne države, pri čemer so na primer bolj prizadete tiste z večjim številom malih in srednjih podjetij. Odvisna sta tudi od njihove sposobnosti in zmogljivosti, da absorbirajo šok in se odzovejo nanj, zlasti s pomočjo državne pomoči. To ima močan posredni učinek na enotni trg ter povečuje razlike in neenakosti med državami članicami. To se odraža v dejstvu, da bo recesija za nekatere države blizu 10 %, v primerjavi s povprečjem 6 – 7,5 % drugje.

Ta prikaz, ki je podrobneje predstavljen v priloženi oceni potreb², razkriva potrebo po obsežnih naložbah in financiranju. V tej fazi krize ni mogoče natančno določiti števil v zvezi s potrebami po naložbah. Vendar je v oceni potreb ocenjeno, da bo v letih 2021 in 2022 potrebnih najmanj 1 500 milijard eurov dodatnih javnih in zasebnih naložb, da bomo Evropo popeljali na pot trajnostnega okrevanja.

3. VLAGANJE V NASLEDNJO GENERACIJO

Ocena potreb razkriva nujnost obsežnih in hitrih naložb, vključno z znatnimi javnimi in zasebnimi naložbami na nacionalni ravni. **Če bi bilo okrevanje prepuščeno le državam samim, bi bilo verjetno nepopolno ter bi potekalo neenakomerno, neenako in nepravično.** V drugih delih sveta je realno tveganje, da bo prišlo do tega. Toda v naši Uniji, kjer so ljudje, podjetja in gospodarstva odvisni drug od drugega, je Evropa v edinstvenem položaju, da lahko vlaga v trajnostno okrevanje in prihodnost. Ta naložba bo **skupna dobrina naše skupne prihodnosti** in bo pokazala resnično in konkretno vrednost članstva v Uniji.

Proračun EU je namenjen koheziji, konvergenci in solidarnosti, tako da je že sam ustrezen instrument. Je preizkušen, pregleden in deležen splošnega zaupanja. Oblikovan je za vlaganja v skupno dogovorjene programe in prednostne naloge ter zagotavlja, da tisti, ki potrebujejo več podpore, pridobijo potrebne naložbe, da dohitijo ostale.

Zato Komisija danes predlaga **nov instrument za okrevanje, Next Generation EU, v vrednosti 750 milijard eurov**, kot del močnega in sodobnega dolgoročnega proračuna EU. Gre za zgodovinski in enkratni predlog, ki odraža obseg in velikost izziva, s katerim se soočamo. Celotna razčlenitev načrta je v spremnem sporočilu³ in pravnih besedilih, ki so bila sprejeta danes. Glavne spremembe so:

Zbiranje denarja

Denar za instrument Next Generation EU se bo zbral z začasnim povišanjem zgornje meje lastnih sredstev na 2 % bruto nacionalnega dohodka EU. To bo Komisiji omogočilo, da izkoristi svojo zelo dobro bonitetno oceno in si za instrument Next Generation EU na finančnih trgih izposodi 750 milijard eurov.

Zbrana sredstva bodo morala biti povrnjena s prihodnjimi proračuni EU, in sicer ne pred letom 2028 in ne po letu 2058. Da bi to pomagala doseči pravično in ob razporeditvi bremena, **bo Komisija predlagala več novih virov lastnih sredstev.** Med njimi bi lahko bili nov vir lastnih sredstev na podlagi sistema trgovanja z emisijami, mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah in vir lastnih sredstev, ki bi temeljil na delovanju velikih podjetij. Vključevali bi lahko tudi nov digitalni davek, ki bi temeljil na delu Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD). Komisija dejavno podpira razprave, ki potekajo pod vodstvom OECD in G20, in je pripravljena ukrepati, če ne bo dosežen

²SWD(2020) 98.

³ COM(2020) 442.

sporazum na svetovni ravni. Navedeno bo dopolnjevalo predloge Komisije za lastna sredstva na podlagi poenostavljene dajatve na dodano vrednost in nericiklirano plastiko.

Komisija poleg instrumenta Next Generation EU predlaga tudi **prenovljen proračun EU za obdobje 2021–2027, v obsegu okrog 1 100 milijard eurov.**

Vlaganje denarja

Vsa sredstva, zbrana v okviru instrumenta Next Generation EU in novega proračuna EU, se bodo usmerjala prek programov EU. To pomeni, da bo vsak vložen evro na voljo za pomoč Evropi, da se postavi na noge, za pospešitev dvojnega zelenega in digitalnega prehoda ter za oblikovanje pravičnejše in odpornejše družbe. Pomeni tudi **popolno preglednost in demokratično odgovornost** Evropskega parlamenta in Sveta. Denar iz instrumenta Next Generation EU se bo vlagal v tri stebre, in sicer v obliki 500 milijard eurov nepovratnih sredstev in 250 milijard eurov posojil državam članicam.

Prvi steber je **podpora državam članicam pri naložbah in reformah** za reševanje krize:

- ✓ Nov **mehanizem za okrevanje in odpornost** s proračunom 560 milijard eurov – razdeljen v obliki nepovratnih sredstev in posojil. To bo državam članicam pomagalo pri izvajanju naložb in reform, ki so bistvenega pomena za trajnostno okrevanje gospodarstva. Države članice bodo oblikovale lastne nacionalne načrte za okrevanje na podlagi prednostnih nalog na področju naložb in reform, opredeljenih v okviru evropskega semestra, v skladu z nacionalnimi podnebnimi in energetskimi načrti, načrti za pravičen prehod ter partnerskimi sporazumi in operativnimi programi v okviru skladov EU.
- ✓ Nova pobuda **REACT–EU** bo zagotovila dodatna sredstva za kohezijsko podporo državam članicam. Njen proračun bo znašal 55 milijard eurov. Na voljo bo od leta 2020 naprej in bo razdeljena v skladu z novim razdelitvenim ključem, pri čemer bo upoštevan učinek krize. S tem se bo preprečila prekinitve financiranja za ključne ukrepe za odpravo krize in podporo najbolj ogroženim osebam. Pobuda bo podpirala delavce in MSP, zdravstvene sisteme ter zeleni in digitalni prehod, na voljo pa bo v vseh sektorjih, od turizma do kulture.
- ✓ V podporo zeleni tranziciji Komisija predlaga dodatna sredstva za Sklad za pravičen prehod in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja. V naslednjem proračunskem obdobju bo treba okrepiti tudi programe kohezijske politike, med drugim zato, da se omogoči večja prožnost.

Drugi steber je **zagon gospodarstva EU s spodbujanjem zasebnih naložb.**

- ✓ Z novim **instrumentom za podpiranje plačilne sposobnosti** se bodo aktivirali zasebni viri za zagotavljanje nujne podpore sicer zdravim podjetjem. Naložbe bodo usmerjene v podjetja v najbolj prizadetih sektorjih, regijah in državah. To bo pripomoglo k zagotavljanju enakih konkurenčnih pogojev za tiste države članice z manjšimi zmogljivostmi za podporo z državno pomočjo. Delovati lahko začne v letu 2020. S proračunom v višini 31 milijard eurov bo namenjen

sprostitvi prek 300 milijard evrov za podpiranje plačilne sposobnosti. Pripravljene bodo smernice, ki bodo pomagale uskladiti naložbe s prednostnimi nalogami EU.

- ✓ Komisija predlaga **nadgradnjo programa InvestEU**, vodilnega naložbenega programa EU, s čimer bi se njegova zmogljivost več kot podvojila.
- ✓ Poleg navedenega bo v okviru InvestEU vzpostavljen **mehanizem za strateške naložbe**, ki bo lahko mobiliziral za 150 milijard evrov naložb po zaslugi 15 milijard evrov, vloženih vanj prek instrumenta Next Generation EU. S tem se bo vlagalo v krepitev naše odpornosti in strateške neodvisnosti na področju ključnih tehnologij in vrednostnih verig.

V tretjem stebru gre za učenje iz **v krizi pridobljenih izkušenj**:

- ✓ Komisija predlaga oblikovanje **novega samostojnega programa EU za ZDRAVJE** s proračunom 9,4 milijarde evrov. Prek njega se bo vlagalo v preprečevanje kriz, pripravljenost nanje, javno naročanje ključnih zdravil in opreme ter v izboljšanje dolgoročnih rezultatov na področju zdravja. Več drugih ključnih programov bo okrepljenih na podlagi izkušenj iz krize. To zlasti velja za programa rescEU in Obzorje Evropa.
- ✓ Da bi **bolje podprli svetovne partnerje**, se bosta okrepila instrument za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje ter instrument za humanitarno pomoč.

Komisija poleg treh stebrov porabe v okviru instrumenta za okrevanje predlaga tudi okrepitev številnih drugih programov v proračunu EU v primerjavi s tem, o čemer je februarja razpravljala Evropski svet. Ti vključujejo skupno kmetijsko politiko, Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo, program za enotni trg in programe, ki podpirajo sodelovanje na področju davkov in carin, Instrument za povezovanje Evrope, Erasmus+, program Ustvarjalna Evropa, program za digitalno Evropo, Evropski obrambni sklad, Sklad za notranjo varnost, Sklad za azil in migracije, Sklad za integrirano upravljanje meja in predpristopno pomoč.

4. OBNOVITI IN PRIPRAVITI ZA NASLEDNJO GENERACIJO: TEMELJI POLITIKE

Ta kriza, ki se nenehno spreminja in je povzročila vrsto motenj, je v prvi vrsti človeška tragedija. Kljub nenehnim prizadevanjem, povezanim z zdravstveno razsežnostjo, mora EU prednostno obravnavati socialno razsežnost krize, zlasti z izvajanjem evropskega stebra socialnih pravic. Vlagati moramo v zaščito in ustvarjanje delovnih mest ter v spodbujanje naše trajnostne konkurenčnosti z vzpostavitvijo bolj pravične, zelene in digitalne Evrope. Kratkoročno škodo, nastalo zaradi krize, moramo odpraviti tako, da bomo vlagali tudi v dolgoročno prihodnost. Da bi lahko to dosegli, mora EU prek svojih politik pokazati jasen namen in odločno usmeritev.

4.1. Evropski zeleni dogovor: strategija EU za rast

Evropski zeleni dogovor je evropska strategija za rast. Da bi lahko v celoti izkoristili vse, kar ponuja, mora instrument Next Generation EU spodbujati našo trajnostno konkurenčnost. **Javne naložbe v okrevanje bi morale upoštevati zeleno prisego, ki**

pravi „ne škodujmo“. Usmerjati jih morajo prednostne naloge, opredeljene v evropskem semestru, nacionalnih energetske in podnebne načrtih (NEPN) in načrtih za pravični prehod. Naložbene smernice o novem **instrumentu za podporo plačilni sposobnosti** bodo odražale tudi potrebo po dajanju prednosti zelenim naložbam. To bo podprto s 25 % proračuna EU za podnebne naložbe in dodatnim financiranjem za program Obzorje Evropa, kar bo odražalo ključno vlogo raziskav in inovacij pri prehodu na čisto, krožno, konkurenčno in podnebno nevtravno gospodarstvo.

Za sprostitev potrebnih zasebnih naložb sta nujni dolgoročna gotovost in predvidljivost. To poudarja pomen evropskih podnebnih pravil in prihodnjih predlogov za **ambicioznejše cilje zmanjšanja emisij do leta 2030. Taksonomija EU za trajnostno financiranje** bo usmerjala naložbe v okrevanje Evrope, da se zagotovi njihova skladnost z našimi dolgoročnimi ambicijami. Pozneje letos bo to podprto še s **prenovljeno strategijo za trajnostno financiranje**. Za zagotovitev popolne vključitve okoljskih in socialnih interesov v poslovne strategije bo Komisija leta 2021 oblikovala novo pobudo o **trajnostnem upravljanju podjetij**.

Ta naložba bi morala prispevati k temu, da **evropski zeleni dogovor postane gonilo za ustvarjanje delovnih mest**. Izpolnjevanje sedanjih podnebnih in energetske ciljev do leta 2030 lahko prispeva 1 % k BDP in ustvari skoraj milijon novih „zelenih“ delovnih mest. Vlaganje v **bolj krožno gospodarstvo** bi lahko do leta 2030 ustvarilo vsaj 700 000 novih delovnih mest ter pomagalo zmanjšati odvisnost EU od zunanjih dobaviteljev in povečati njeno odpornost pri svetovnih težavah z dobavo.

Zeleno okrevanje mora poleg zagotavljanja dolgoročne gotovosti pomagati hitro zagnati evropsko gospodarstvo na lokalni ravni. Prihodnja pobuda „**val prenove**“ bo osredotočena na ustvarjanje delovnih mest v gradbeništvu, prenovi in drugih delovno intenzivnih panogah. Z regulativno in finančno podporo, kot je **sklop dvojnega obsega za trajnostno infrastrukturo v okviru programa InvestEU**, bo cilj vsaj podvojiti letno stopnjo prenove obstoječega stavbnega fonda. Države članice bodo lahko v ta namen uporabile tudi sredstva mehanizma za okrevanje in odpornost, in sicer v skladu z opredeljenimi prednostnimi nalogami v okviru evropskega semestra ali NEPN. To bo pomagalo prihraniti denar pri računih za energijo, zagotoviti bolj zdrave življenjske razmere in zmanjšati energijsko revščino.

Podobno se bo Komisija osredotočila tudi na **sprostitev naložb v čiste tehnologije in vrednostne verige**, zlasti prek dodatnega financiranja za program Obzorje Evropa. Novi instrument za strateške naložbe bo vlagal v tehnologije, ki so ključne za prehod na čisto energijo, kot so tehnologije za pridobivanje energije iz obnovljivih virov in tehnologije za shranjevanje energije, čisti vodik, baterije, zajemanje in shranjevanje ogljika ter trajnostna energetska infrastruktura. Delo evropskega zavezništva za baterije bo potekalo po hitrem postopku, nova **strategija in zaveza za čisti vodik** pa bosta usmerjali in usklajevali hiter razvoj proizvodnje in uporabe čistega vodika v Evropi. Komisija bo poleg tega oblikovala predloge za povečanje uporabe energije iz obnovljivih virov na morju in za boljšo integracijo energetskega sistema.

Ob krizi se je pokazal tudi ključni pomen prometa, saj so prekinjene prevozne in logistične poti pri vseh načinih prevoza močno prizadele naše vrednostne verige in gospodarstva. Da bi ustvarili več delovnih mest, bo poudarjeno tudi spodbujanje

proizvodnje in uporabe **trajnostnih vozil in plovil** ter **alternativnih goriv**. Instrument za povezovanje Evrope, program InvestEU in drugi skladi bodo podpirali financiranje namestitve **milijona polnilnih mest**, obnovo voznih parkov s čistimi vozili v mestih in podjetjih ter trajnostno prometno infrastrukturo in omogočilo prehod na čisto urbano mobilnost. Javne naložbe za oživitev prometnega sektorja bi morala spremljati zaveza industrije k vlaganju v čistejšo in bolj trajnostno mobilnost.

Zaščita in ponovna vzpostavitev biotske raznovrstnosti in naravnih ekosistemov sta ključni za okrepitev naše odpornosti ter preprečevanje nastanka in širjenja prihodnjih izbruhov. Zato so pred kratkim sprejeta **strategija EU za biotsko raznovrstnost do leta 2030** in prihodnje strategije EU za gozdove še toliko bolj pomembne. V okviru programa InvestEU bo nova pobuda za naravni kapital in krožno gospodarstvo v naslednjih 10 letih mobilizirala vsaj 10 milijard evrov.

Skupna kmetijska politika in strategija „od vil do vilic“ bosta **podprli naše kmete in kmetijski sektor, da bodo še naprej uspešni** ter nam bodo še naprej zagotavljali cenovno dostopno, hranljivo, varno in trajnostno hrano, ki jo potrebujemo, obenem pa bo okrepila naše dobavne verige in obravnavala vprašanja, ki so se pojavila med krizo. Glede na ključno vlogo kmetov in podeželskih območij pri prehodu na zeleno gospodarstvo Komisija danes predlaga okrepitev proračuna **Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja** s 15 milijardami evrov.

Številni ljudje, regije in sektorji, ki jih je kriza najbolj prizadela, bodo morali prav tako sprejeti največje spremembe. Tako Komisija danes predlaga okrepitev **Sklada za pravični prehod** z dodatnimi 32,5 milijarde evrov. Ta finančna sredstva se bodo uporabljala za ublažitev družbeno-gospodarskih učinkov prehoda s podpiranjem prekvalificiranja, pomočjo malim in srednjim podjetjem pri ustvarjanju novih gospodarskih priložnosti in naložbami v prehod na čisto energijo. Komisija predlaga tudi vzpostavitev novega mehanizma za posojila javnemu sektorju kot tretji steber mehanizma za pravični prehod. Za podporo temu mehanizmu bo na voljo 1,5 milijarde evrov iz proračuna EU in za 10 milijard evrov posojil Evropske investicijske banke.

4.2 Globlji in bolj digitalen enotni trg

Pandemija je s posledicami za naša življenja in gospodarstva poudarila pomen digitalizacije na vseh področjih gospodarstva in družbe EU. Zaradi novih tehnologij naša podjetja in javne storitve še vedno delujejo in trgovina še vedno poteka. Pomagajo nam, da ostajamo povezani in delamo na daljavo ter da se naši otroci lahko učijo.

Dolgoročno bo to verjetno sprožilo stalne in strukturne spremembe v družbenem in gospodarskem življenju: več dela na daljavo, e-učenja, e-trgovanja in e-uprave. To poudarja potencial razvoja splošno sprejete **javne elektronske identitete**, tj. e-ID, ki bi omogočila preprost, zanesljiv in varen dostop do čezmejnih digitalnih javnih storitev.

Za digitalno okrevanje bodo ključni štirje elementi, ki bodo pomagali spodbuditi konkurenčne inovacije in uporabnikom zagotoviti večjo izbiro.

Prvič, morali bomo **vlagati v širšo in boljšo povezljivost**. Hitra uvedba omrežij 5G bo imela učinke prelivanja po vsej digitalni družbi in bo okrepila strateško neodvisnost

Evrope. S tem se bodo podprla širša prizadevanja za izgradnjo infrastrukture, ki bo vzdržala nastajajoče in prihodnje procese in aplikacije. Poleg tega bo zagotovljena potrebna pasovna širina za področje zdravja, izobraževanja, prometa, logistike in medijev, ki so ključni za našo odpornost, konkurenčnost in gospodarsko okrevanje.

Drugič, potrebna bo **močnejša industrijska in tehnološka prisotnost** v strateških delih naše digitalne dobavne verige. Tako kot nam je postalo jasno, kako pomembne so povezljivost in digitalne tehnologije, smo se zavedeli tudi pomena varnosti tehnologije. To le še potrjuje, da bi morala biti Evropa tehnološko neodvisna na strateških področjih, ter pomen ohranjanja odprte trgovine in pretoka inovacij.

V tej luči bodo naložbe za okrevanje usmerjene v **strateške digitalne zmogljivosti in zmožnosti**, vključno z umetno inteligenco, kibernetko varnostjo, varno komunikacijo, podatki in infrastrukturo v oblaku, omrežjema 5G in 6G, superračunalniki, kvantno tehnologijo in blokovnimi verigami. To bo prednostna naloga mehanizma za okrevanje in odpornost, programa InvestEU in instrumenta za strateške naložbe. Naložbene smernice o novem instrumentu za podporo plačilni sposobnosti bodo odražale tudi potrebo po dajanju prednosti digitalnim naložbam. Poleg tega bo pomagalo zmanjšati digitalno vrzel v Evropi, ki je med krizo postala še bolj očitna.

Tretjič, vzpostaviti moramo **pristno podatkovno gospodarstvo**, ki bo spodbujalo inovacije in ustvarjanje delovnih mest. Na podlagi podatkov lahko podjetja razvijajo izdelke in storitve. Da bi to lahko kar najbolj izkoristili, potrebujemo **skupne evropske podatkovne prostore v ključnih sektorjih in na ključnih področjih**, tudi za podporo evropski industriji, izvajanju evropskega zelenega dogovora, zdravju, mobilnosti in javni upravi.

Za uresničitev tega bo Komisija predstavila zakonodajne ukrepe na področju **souporabe in upravljanja podatkov**, da se bodo vzpostavile prave strukture za upravljanje souporabe podatkov v državah članicah in različnih sektorjih, obravnavale ovire za digitalno trgovino ter da bo Evropa pripravljena in okrepljena za konkuriranje na svetovnem gospodarskem prizorišču 21. stoletja. To bo olajšalo vzpostavitev skupnih podatkovnih prostorov in okrepilo upravljanje v zvezi z vprašanji, kot sta prenosljivost podatkov ali dostop do njih. Temu bo sledil **akt o podatkih**, ki bo določal pogoje za boljši dostop do industrijskih podatkov in nadzor nad njimi. Komisija bo predlagala tudi, da se državni nizi podatkov visoke vrednosti dajo na voljo za skupno dobro prek bolj odprtega dostopa za raziskave, inovacije in MSP.

Četrty element je potreba po **bolj poštenem in enostavnejšem poslovnem okolju**. Daljša omejitev gibanja je močno okrepila spletno nakupovanje in spletne poslovne modele. Ta trend se bo v naslednjih mesecih in letih le še pospešil, pri čemer bo vse več podjetij prešlo na digitalno poslovanje. V spletnem okolju pa trenutno prevladuje več velikih platform. Njihov položaj skupaj z boljšim dostopom do ključnih virov podatkov vpliva na zmožnost manjših evropskih podjetij, da začnejo svoj posel, ga razširijo ali čim bolje izkoristijo prednosti enotnega trga.

Ta vprašanja je treba obravnavati, če si želi Evropa čim bolj izkoristiti digitalno okrevanje. V tem smislu bo eden od ciljev novega **akta o digitalnih storitvah** izboljšati pravni okvir digitalnih storitev z jasnimi pravili za spletne platforme. Omogočal bo večjo

varnost potrošnikov na spletu, preprečeval zlorabo tržne moči s strani platform in zagotavljal pravičen trg z enakimi možnostmi za manjša podjetja.

Osredotočiti se moramo tudi na zmanjšanje upravnih bremen in podjetjem, zlasti MSP, olajšati uporabo digitalnih orodij, kot je elektronski podpis. Podjetja namreč potrebujejo podporo za lažji dostop do podatkov in zmanjšanje birokracije z digitalnimi rešitvami, na primer za pogodbe. Spodbujati bi bilo treba uporabo podpornih enotnih kontaktnih točk in poenostavitev spletnih upravnih postopkov.

Prednostna naloga bo digitalizacija javnega naročanja, tudi z razvojem **nacionalnih sistemov in platform za elektronsko javno naročanje**. To bo podprto s polnim izvajanjem svežnja o pravu družb, kar bo olajšalo digitalizacijo in mobilnost podjetij in enotnega digitalnega portala.

V zadnjih tednih smo bili priča tudi izjemnemu porastu zlonamernih napadov iz različnih virov, ki so želeli motnje, nastale zaradi pandemije, izkoristiti za kriminalne ali geopolitične namene. Z izboljšanjem digitalnih zmogljivosti pri preprečevanju, odkrivanju in preiskovanju kaznivih dejanj bodo lahko organi kazenskega pregona še naprej učinkovito ščitili državljane in državljanke. Digitalizacija pravosodnih sistemov lahko izboljša dostop do pravnega varstva in delovanje poslovnega okolja.

Nova **strategija za kibernetiko varnost** bo obravnavala, kako okrepiti sodelovanje, znanje in zmogljivosti na ravni EU. Poleg tega bo Evropi pomagala okrepiti industrijske zmogljivosti in partnerstva ter bo spodbujala odpiranje MSP na tem področju. Spremljala bo pregled direktive o varnosti omrežij in informacijskih sistemov ter predlog o dodatnih ukrepih za zaščito kritične infrastrukture. Skupaj s tekočim delom na področju kibernetike varnosti v okviru varnostne unije EU bo okrepila zmogljivosti znotraj držav članic in splošno kibernetiko varnost v EU.

4.3. Pravično in vključujoče okrevanje

Ta kriza je človeška tragedija. Evropa mora storiti vse, da se zdravstvena pandemija, ki je povzročila izredne gospodarske razmere, ne bi razrasla v vseprisotno socialno krizo. Na milijone ljudi po vsej EU je bodisi izgubilo službo bodisi je del sheme skrajšanega delovnega časa in še na milijone drugim zaradi velike negotovosti grozi podobno.

Naša prizadevanja bodo usmerjena v to, da bi **ljudeм pomagali obdržati zaposlitev** in ustvarili čim več novih delovnih mest. Kratkoročno bo novi začasni instrument za zmanjševanje tveganj za brezposelnost v izrednih razmerah (**SURE**) zagotovil 100 milijard eurov za pomoč delavcem pri ohranjanju dohodkov ter zagotavljanje likvidnosti podjetij in ohranjanje njihovih delovnih mest. Komisija se bo pri predlogu za stalni instrument v prihodnosti oprla na zgoraj navedeno, pa tudi na izkušnje na podlagi novih shem skrajšanega delovnega časa v številnih državah članicah.

Novi **instrument za podporo plačilni sposobnosti** bo pomagal ohraniti podjetja in zaposlene. Novi vseevropski jamstveni sklad Evropske investicijske banke bo lahko podprl MSP, ki zaposlujejo približno dve tretjini delovne sile v EU. Regije, ki jih je kriza najbolj prizadela, bodo imele hiter in prožen dostop do podpore v okviru nove pobude REACT-EU. Srednje- do dolgoročno bodo prizadevanja za ponovno vzpostavitev v celoti delujočega enotnega trga in naložbe, izvedene prek instrumenta Next Generation EU,

ustvarili nova delovna mesta v celotnem gospodarstvu, zlasti v zelenem in digitalnem prehodu.

Vse to odraža potrebo po tem, da okrevanje poteka pravično in vključujoče. Obravnavati je treba razlike in neenakosti, ki so se pokazale ali poglobile med krizo, in spodbujati teritorialno kohezijo. Osnovno izhodišče je **solidarnost: med ljudmi, generacijami, regijami in državami**. Potrebno bo tesno sodelovanje s socialnimi partnerji, civilno družbo in drugimi zainteresiranimi stranmi. Pri uresničevanju solidarnosti se bomo še naprej opirali na **evropski steber socialnih pravic**.

EU bo zagotovila, da bo **okrevanje temeljilo na enakosti**. Napredna in socialna Evropa je odvisna od vseh nas, ne glede na spol, raso ali narodnost, vero ali prepričanje, invalidnost, starost ali spolno usmerjenost. To je še toliko bolj pomembno med krizo, ki je neenakomerno prizadela številne družbene skupine.

Za okrevanje bo ključno zagotoviti, da vsi delavci v EU zaslužijo dovolj za dostojno življenje. **Minimalne plače**, določene na ustrezni ravni, ranljivim delavcem pomagajo pri vzpostavitvi finančne rezerve v dobrih časih in omejujejo zmanjšanje njihovih prihodkov v slabih časih. Ker so ženske prekomerno zastopane in premalo plačane na številnih najbolj izpostavljenih delovnih mestih, je vse pomembneje odpraviti razlike v plačah med spoloma, tudi prek **zavezujočih ukrepov za preglednost plač**.

Okrepljena **podpora za zaposlovanje mladih** bo mladim pomagala do zaposlitve, usposabljanja ali izobraževanja, trdno **socialno gospodarstvo** pa lahko ponudi edinstvene priložnosti za pomoč najranjlivejšim pri vrnitvi na trg dela.

Virus je bil poleg tega še posebej boleč za starejše, ki so najbolj prizadeti in najbolj osamljeni v svojih domovih. V prihodnjem delu Komisije v zvezi s staranjem in invalidnostjo bodo upoštevane izkušnje in spoznanja iz te krize. Po drugi strani pa moramo ublažiti tudi posledice krize za otroke. Komisija bo leta 2021 oblikovala predlog za **evropsko jamstvo za otroke**, s katerim želi vsem otrokom zagotoviti dostop do osnovnih storitev, kot sta zdravje in izobraževanje.

Okrevanje Evrope bo koristilo vsem, zato morajo vsi prispevati k njegovi uresnitvi. Da bi okrevanje zagotovo temeljilo na solidarnosti in pravičnosti, bo Komisija okrepila **boj proti davčnim goljufijam** in drugim nepoštenim praksam. To bo državam članicam pomagalo ustvariti prihodke od davkov, potrebne za odzivanje na večje izzive sedanje krize. **Skupna konsolidirana osnova za davek od dohodkov pravnih oseb** bi podjetjem zagotovila enotna pravila za izračun osnove za davek od dohodkov pravnih oseb v EU. Poenostavitev obdavčitve lahko izboljša poslovno okolje in prispeva h gospodarski rasti.

Kriza je preizkus za naše sisteme socialne zaščite, s potrebnimi naložbami pa je treba zapolniti vrzeli v pokritosti, ki so postale očitne v krizi, na primer za samozaposlene. Primer tega so bili zlasti **platformni delavci**, ki v številnih primerih ne spadajo na področje uporabe delovne zakonodaje EU ter jim je zato treba zagotoviti pravične delovne pogoje in ustrezno socialno zaščito.

Evropa začanja pot okrevanja, usmerjeno v bolj zeleno, digitalno in odporno gospodarstvo in družbo, pri čemer je še jasneje, da je treba izboljšati in prilagoditi znanja

in spretnosti ter kompetence. Kriza je pokazala tudi izreden pomen digitalnih spretnosti in znanj za otroke, študente, učitelje, mentorje in vse nas pri komuniciranju in delu. Komisija bo pripravila **program znanj in spretnosti za Evropo ter posodobljeni akcijski načrt za digitalno izobraževanje**.

Omejitev gibanja je bila tudi obdobje strahu in trpljenja za žrtve družinskega nasilja in zlorab, saj se je število tovrstnih primerov znatno povečalo. EU bo storila vse, kar je v njeni moči, za preprečevanje nasilja na podlagi spola in boj proti njemu, za podporo in zaščito žrtev takih kaznivih dejanj ter za to, da bodo storilci takih dejanj odgovarjali za zlorabe. **Strategija za pravice žrtev** bo dodatno pozornost namenila posebnim potrebam žrtev nasilja na podlagi spola.

5. VZPOSTAVITEV ODPORNEJŠE UNIJE IN ENOTNEGA TRGA

Pandemija je pokazala, kako **soodvisna so naša gospodarstva** in kako pomemben je popolnoma delujoč enotni trg. Države članice uživajo koristi enotnega trga že skoraj trideset let in za nekatere trgovina znotraj EU predstavlja več kot 70 % izvoza. Naši industrijski ekosistemi so vedno bolj integrirani in povezani. Raziskave, inženiring, proizvodnja, sestavljanje in servisiranje pogosto potekajo v različnih delih Evrope, to pa podjetjem omogoča večjo konkurenčnost in osredotočanje na tisto, pri čemer so najboljše. In prav to bo potrebno za okrevanje Evrope.

Kriza je tudi prekinila povezave med deli našega proizvodnega sistema in prizadela ključne dobavne verige. Motnje v proizvodnji in upad povpraševanja v eni državi članici bodo imeli pomembne učinke v drugih. Če se ne bodo obravnavali, lahko povzročijo zapiranja obratov in izgubo delovnih mest ter tako navsezadnje ovirajo našo konkurenčnost in hitrost okrevanja v drugih državah članicah. **Glede na obseg in naravo tega izziva se lahko nanj odzovemo le na ravni Evrope.**

Odziv se mora začeti z **zagotovitvijo, da naš enotni trg zopet deluje pravilno**. Pandemija je močno prizadela tri od štirih svoboščin, tj. glede prostega gibanja oseb ter prostega pretoka blaga in storitev. Po začetnih težavah so odločni ukrepi za zagotovitev prostega pretoka blaga in izdelkov pomagali našim trgovcem z živili ostati odprti, številnim tovarnam pa še naprej obratovati. Prosto gibanje oseb je bilo bistveno, da se je lahko delavcem v prevozništvu, sezonskim in drugim delavcem omogočilo, da še naprej zagotavljajo neprekinjene dobavne verige.

Ti ukrepi so pomagali pri tem, da se osnovno poslovanje ni prekinilo, vendar bo okrevanje moralo pomeniti tudi polno ponovno izvajanje vseh štirih svoboščin. Še naprej moramo zmanjševati regulativna bremena s poenostavitvijo pravil notranjega trga in zagotoviti, da se ta v celoti uveljavljajo in izvajajo. Nova **projektna skupina za uveljavljanje enotnega trga** bo bistvena za opredelitev in odpravo ovir, do katerih prihaja zaradi nepravilne uporabe ali izvrševanja pravil. Zagotovila bo polno izvajanje akcijskega načrta za uveljavljanje enotnega trga, ki je bil sprejet marca.

Da bi ohranili enake konkurenčne pogoje in nadaljnje delovanje enotnega trga, Komisija predlaga nov instrument, tj. **instrument za podporo plačilne sposobnosti**, ki bo zagotavljal podporo sicer zdravim podjetjem, ki so v težavah zaradi zaustavitve gospodarstva. Podpreti bi jih bilo treba tudi pri dostopu do finančnih sredstev, da bo ta zanje lažji in hitrejši. To poudarja pomen **dokončanja unije kapitalskih trgov in**

bančne unije, ključnih elementov pri poglobitvi ekonomske in monetarne unije. To bo zagotovilo gospodarsko in finančno stabilnost v času okrevanja ter okrepilo našo odpornost na prihodnje pretrese. Komisija bo po krizi upoštevala tudi ugotovitve iz pregleda gospodarskega upravljanja.

Kriza je pomenila tudi preizkus za **okvir EU za konkurenco**, ki je bil hitro prilagojen, da bi omogočal še zlasti nujno nacionalno podporo prek državnih pomoči. Hkrati je pomembno, da ta začasna prožnost ne povzroči dolgoročne razdrobljenosti enotnega trga. Politika konkurence EU je bistvena za zagotavljanje enakih konkurenčnih pogojev v današnjem gospodarstvu, spodbujanje inovacij in večjo izbiro potrošnikov. Prebuja najboljše v naših podjetjih in jim omogoča, da ostajajo konkurenčna na svetovni ravni. Ko bo Evropa začela okrevanje in pospešeno izvajala oba prehoda, bi morali zagotoviti, da bodo pravila glede konkurence ostala primerna za sodobno gospodarsko okolje. Da bi Komisija to dosegla, trenutno pregleduje okvir EU za konkurenco.

Kriza je razkrila tudi številne ranljivosti hkrati z znatnim povečanjem nekaterih kaznivih dejanj, kot je kibernetška kriminaliteta. To kaže, da je treba okrepiti **varnostno unijo EU**. V zvezi s tem se bodo s strategijo za varnostno unijo EU obravnavali ti izzivi in se okrepila prizadevanja za varen notranji trg in družbo.

Kriza je tudi močno obremenila azilne sisteme držav članic in upravljanje meja v Evropski uniji. Z novim **paktom o migracijah in azilu** si bo prizadevalo, da bo upravljanje azila, migracij in meja v EU postalo učinkovitejše, pravičnejše in dovolj prožno za odzivanje na krize.

5.1. Odprta strateška neodvisnost in trdne vrednostne verige

Kriza je razkrila tudi številna področja, na katerih mora biti Evropa odpornejša, da bi preprečila prihodnje pretrese, bila zaščiten pred njimi in jih po potrebi prestala. Vedno bomo zavezani odprti in pravični trgovini, vendar se moramo zavedati, da moramo zmanjšati odvisnost in povečati zanesljivost oskrbe, zlasti, na primer, za farmacevtske sestavine ali surovine.

Zato se mora Evropa osredotočiti na povečanje strateške neodvisnosti, gospodarske varnosti in potenciala za ustvarjanje delovnih mest. Komisija predlaga nov **instrument za strateške naložbe** v podporo čezmejnimi naložbam za pomoč pri okrepitvi in vzpostavitvi evropskih strateških vrednostnih verig. Instrument bo v številnih ključnih ekosistemih, zlasti tistih, ki so povezani z zelenim in digitalnim prehodom, spodbujal vodilni industrijski in gospodarski položaj Evrope. To bo okrepilo enotni trg, podprlo novo industrijsko strategijo EU⁴ in prispevalo k bolj krožnemu gospodarstvu.

Nova **farmacevtska strategija** bo obravnavala tveganja, izpostavljena med krizo, ki vplivajo na strateško neodvisnost Evrope, in bo podpirala tudi vzpostavitev dodatnih zmogljivosti za proizvodnjo farmacevtskih izdelkov v Evropi.

⁴ COM(2020) 102.

S prehodom na podnebno nevtralnost obstaja tveganje, da bo zanašanje na razpoložljiva fosilna goriva prešlo v zanašanje na druge neenergetske surovine, za katere postaja globalna konkurenca intenzivnejša. Preprečevanje odpadkov, večje recikliranje in povečanje uporabe sekundarnih surovin bodo pripomogli k zmanjšanju te odvisnosti. Nove naložbe v recikliranje bodo pomagale zagotoviti strateško pomembne sekundarne surovine. Z novim **akcijskim načrtom o kritičnih surovinah** se bo preučilo tudi, kako na trajnosten način okrepiti ključne trge za e-mobilnost, baterije, obnovljive vire energije, farmacevtske izdelke, letalsko-vesoljsko industrijo, obrambo in digitalne aplikacije. To bo podprto s celovitim izvajanjem **akcijskega načrta za krožno gospodarstvo**.

Svetovna trgovina in njene povezane vrednostne verige bodo še naprej ključni poganjalec rasti in bodo bistvenega pomena za okrepanje Evrope. Zato si bo Evropa prizadevala za model **odprte strateške neodvisnosti**. To bo pomenilo oblikovanje novega sistema globalnega gospodarskega upravljanja in razvijanje vzajemno koristnih dvostranskih odnosov, hkrati pa varovanje pred nepoštenimi in izkoriščevalskimi praksami. Pripomoglo bo tudi k diverzifikaciji in utrjevanju globalnih dobavnih verig, da bomo zaščiteni pred prihodnjimi krizami, in pomagalo okrepiti mednarodno vlogo eura. V tem okviru bo EU izvedla **pregled trgovinske politike** s ciljem zagotavljanja neprekinjenega pretoka blaga in storitev po vsem svetu ter reforme Svetovne trgovinske organizacije.

Hkrati mora EU tudi zaščititi svoja strateška sredstva, infrastrukturo in tehnologije pred neposrednimi tujimi naložbami, ki bi lahko ogrožale njeno varnost ali javni red, in sicer prek **okrepljenega mehanizma pregleda neposrednih tujih naložb**. Med to krizo bi lahko državne subvencije iz tretjih držav privedle do še bolj neenakih konkurenčnih pogojev na enotnem trgu. To bo obravnavano v prihodnji beli knjigi Komisije o instrumentu za tuje subvencije. Hiter dogovor o predlaganem instrumentu za mednarodno javno naročanje bo prav tako bistvenega pomena za okrepitev sposobnosti EU, da se s svojimi partnerji pogaja o vzajemnosti in odpiranju trgov.

Če bodo po svetu še naprej obstajale razlike v ambicijah glede podnebnih ciljev, bo Komisija ob polnem spoštovanju pravil STO leta 2021 predlagala **mehanizem za ogljično prilagoditev na mejah**, da bi se zmanjšalo tveganje selitve virov CO₂. To bi bil nov vir lastnih sredstev za proračun EU, ki bi prispeval k nadomestitvi sredstev, zbranih za instrument Next Generation EU v prihodnosti.

5.2. Večje usklajevanje na področju javnega zdravja in boljše krizno upravljanje

Kriza na področju javnega zdravja, s katero se trenutno sooča Unija, je pokazala, kako odporni, usposobljeni in pogumni so zdravstveni delavci v Evropi. Toda naši sistemi javnega zdravstva, ki so sicer še vedno med najboljšimi in najbolj dostopnimi na svetu, so pod hudim pritiskom. Takoj na začetku krize je bilo na preizkusu tudi usklajevanje med državami članicami v zvezi z zdravstvenimi vprašanji.

Ob upoštevanju navedenega in za izboljšanje skupne pripravljenosti na prihodnje zdravstvene krize bo Komisija predlagala **okrepitev vloge Evropske agencije za zdravila** pri spremljanju proizvodnje in oskrbe z osnovnimi zdravili v EU, da bi se preprečilo pomanjkanje. **Večjo vlogo** pri usklajevanju spremljanja, pripravljenosti in odzivanja na zdravstvene krize bo namenila tudi **Evropskemu centru za preprečevanje in obvladovanje bolezni (ECDC)**.

Okrepiti bi bilo treba tudi regulativni okvir EU na področju zdravja in povečati uporabo skupnih javnih naročil za zagotavljanje medicinskega materiala. Pri tem bi črpali izkušnje iz krize, na krajši rok začeni pri naročanju cepiv. Prav tako bomo predlagali oblikovanje **evropskega prostora zdravstvenih podatkov** za spodbujanje izmenjave zdravstvenih podatkov in podpiranje raziskav ob polnem spoštovanju varstva podatkov.

Odpornejši zdravstveni sistemi potrebujejo ustrezne naložbe in finančno podporo, skladne z njihovo vodilno vlogo. Komisija danes predlaga samostojen **program EU za ZDRAVJE** za podporo državam članicam in EU pri krepitvi zmogljivosti in pripravljenosti na prihodnje zdravstvene krize. S programom se bo prispevalo k uresnitvi dolgoročne vizije za dobro delujoče in odporne sisteme javnega zdravstva, zlasti z vlaganjem v preprečevanje in spremljanje bolezni ter z izboljšanjem dostopa do zdravstvenega varstva, diagnoze in zdravljenja.

Raziskave in inovacije bodo bistvene za poglobitev našega znanja o boleznih, zdravljenju in cepivih ter za okrepitev naše neodvisnosti in vodilnega položaja v vrednostnih verigah. Zato Komisija v okviru naslednjega dolgoročnega proračuna predlaga okrepitev programa **Obzorje Evropa**, da bi se podprle raziskave in inovacije na področju zdravja, razširila klinična preskušanja, izboljšal dostop do raziskovalne infrastrukture in zanesljiva znanstvena dognanja umestila v središče političnega odločanja.

Trenutna kriza je tudi izpostavila potrebo po **usklajevanju in odzivanju na krize na evropski ravni**. Usklajevanje med državami članicami se je sicer po počasnem začetku hitro uteklo, vendar si je treba izkušnje s krizo vzeti k srcu. To pomeni boljšo pripravljenost na krize in krizno upravljanje za prihodnje scenarije.

Komisija danes predlaga **okrepitev rezerve rescEU** za vzpostavitev trajnih zmogljivosti za reševanje vseh vrst izrednih razmer. To bo okrepilo njeno zmožnost vlaganja v infrastrukturo za odzivanje na izredne razmere, prevozne zmogljivosti in ekipe za nujno pomoč. Oblikovane bodo zaloge osnovnih potrebščin in opreme na ravni EU, ki se bodo uporabile pri odzivanju na izredne razmere večjih razsežnosti.

Izkazalo se je tudi, da bo pri prihodnjih krizah potrebno hitro, prožno in usklajeno odzivanje na ravni EU. V tem duhu Komisija predlaga okrepitev orodij za ukrepanje v izrednih razmerah in povečanje njihove prožnosti, da se lahko viri po potrebi uporabijo hitro in v potrebnem obsegu. To vključuje Solidarnostni sklad Evropske unije in Evropski sklad za prilagoditev globalizaciji. Tudi **rezerva za solidarnost in nujno pomoč** se bo znatno okrepila, da bo omogočala hiter odziv na krize v EU in zunaj nje.

6. OKREVANJE, KI SLONI NA VREDNOTAH EU IN TEMELJNIH PRAVICAH

Ta kriza je preizkušnja za evropski način življenja. Nekatere naše svoboščine so bile omejene, da bi pripomogli k reševanju življenj. Bistvene funkcije, zaradi katerih naša družba deluje, so bile pogosto začasno ustavljene. Na preizkušnji je bila tudi odpornost naših demokracij. Vendar Evropa nikoli ne sme iskati kompromisov, ko gre za njene vrednote. **Okrevanje mora sloneti na temeljnih pravicah in polnem spoštovanju pravne države.**

Zaradi krize so morale vse države članice sprejeti izredne ukrepe. Komisija je že od začetka jasno poudarjala, da morajo biti izredni ukrepi nujno sorazmerni ter omejeni glede trajanja in narave. Vse take ukrepe je treba redno pregledovati, pravice pa morajo biti v celoti spoštovane.

Kriza je razkrila tudi številne šibke točke pravne države. To je segalo od pritiska na pravosodne sisteme do neenakomernih zmogljivosti institucionalnih sistemov nadzora in ravnotežja za učinkovito delovanje. Mediji in civilna družba so se soočili z novimi ovirami pri opravljanju svoje vloge v demokratični razpravi. **Letno poročilo Komisije o stanju pravne države** bo podrobneje obravnavalo to temo v vseh državah članicah. Ključen element bo tudi predlog Komisije za uredbo **o zaščiti proračuna EU pred splošnimi pomanjkljivostmi pri delovanju pravne države**.

Kriza je izpostavila tudi grožnje za našo demokracijo. Spremljala jo je tako imenovana „informativna epidemija“ oziroma poplava informacij s strani tistih, ki želijo manipulirati javnost in širiti neresnice, propagando ter sovražni govor. Ob spoštovanju svobode izražanja in podpiranju medijev bo Komisija obravnavala najnujnejše izzive dezinformacij, povezane s pandemijo, prav tako pa bo uporabila **akcijski načrt za evropsko demokracijo**, da bi pridobila izkušnje in povečala našo prihodnjo odpornost.

Vse to kaže na vedno pomembnejšo potrebo po krepitvi in vzdrževanju naše demokracije. Začeti je treba s tem, da bi dali ljudem več besede pri odločanju o njihovi prihodnosti. Državljeni bi morali imeti prek **konference o prihodnosti Evrope** vodilno in aktivno vlogo pri določanju naših prednostnih nalog in ravni ambicij pri gradnji odpornejše, bolj trajnostne in pravičnejše Evrope.

7. MOČNEJŠA EVROPA V SVETU

Pandemija in gospodarska kriza bosta na novo določili način, na katerega potekajo odnosi med svetovnimi silami in partnerji. Nevarnost morebitnega spodkopavanja in razcepitve svetovnega reda se je občutno povečala. Hkrati virus, ki ne pozna meja, predstavlja skupen izziv in je močan ter nujen argument v prid večjega multilateralizma ter mednarodnega reda, ki temelji na pravilih. **Svetovni izzivi** bolj kot kadar koli prej **zahtevajo mednarodno sodelovanje in skupne rešitve**.

Vezi med nami se morajo redno vzdrževati, da bi se lahko prilagajali novim razmeram in se spoprijemali s prelomnimi dogodki 21. stoletja. Svet se mora izogniti globalni „veliki tekmi“ za prevlado na škodo drugih. Osredotočiti bi se moral na to, kaj se lahko stori skupaj, od varnosti do podnebja in okolja, od boja proti neenakosti do krepitve mednarodne trgovine in mednarodnih institucij.

EU vodi globalni odziv in tesno sodeluje z Združenimi narodi (vključno s Svetovno zdravstveno organizacijo in Mednarodno organizacijo dela), skupino G20, skupino G7, Mednarodnim denarnim skladom in Svetovno banko. Pri tem bodo morale EU in njene države članice na svetovnem prizorišču izkoristiti moč, ki jo imajo, ko nastopajo skupaj.

V tem duhu je Komisija gostila donatorsko konferenco, na kateri je zbrala 7,5 milijarde eurov za razvoj cepiv, zdravljenj in orodij kot skupne svetovne dobrine. **Vsako prihodnje cepivo mora biti rezultat svetovnih prizadevanj, namenjeno celemu svetu in cenovno sprejemljivo ter dostopno za vse**.

Na dolgi rok si bo EU opomogla le, če bodo okrevali tudi naši partnerji po vsem svetu. Vlaganje v trajnostno globalno okrevanje je zato tudi v interesu EU. Za to bo potreben obsežen in usklajen odziv, ki bo temeljil na mednarodni solidarnosti, odprtosti in vodenju. Kot vodilna gospodarska sila in največji donator mednarodne pomoči bo EU vedno pripravljena podpreti svoje partnerje. To dokazuje tudi več kot 23 milijard eurov, ki jih je **Ekipa Evropa** mobilizirala za podporo partnerskim državam in mednarodnim organizacijam pri soočanju s humanitarnimi, zdravstvenimi, socialnimi in gospodarskimi posledicami krize.

EU je v tej krizi ves čas zagotavljala podporo svojim partnerjem in sosedom in je pripravljena storiti še več. Zato Komisija danes predlaga **okrepitev instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje**, ki naj bi po novem razpolagal s 86 milijardami eurov. Okrepljeni instrument za humanitarno pomoč bo omogočil, da bo Evropa lahko zagotovila solidarnost v obliki konkretnih ukrepov tistim, ki jo najbolj potrebujejo. Da bi Komisija podprla naše partnerje na Zahodnem Balkanu, predlaga povečanje predpristopne pomoči na 12,9 milijarde eurov.

Ker so se s krizo dodatno povečale geostrateške napetosti, morajo Evropejci prevzeti dodatno odgovornost pri zagotavljanju svoje varnosti. EU mora v sodelovanju s svojimi partnerji nadalje okrepiti svojo vlogo akterja, ki zagotavlja varnost in predstavlja otok stabilnosti v svetovnem redu. V ta namen bo še naprej podpirala multilateralizem in se učinkoviteje zavzemala za svoje gospodarske in strateške interese. Okrepiti mora tudi svojo tehnološko neodvisnost in sodelovanje pri razvoju obrambnih zmogljivosti.

8. ZAKLJUČEK – ČAS ZA EVROPO

Zdaj je čas za Evropo. Naša pripravljenost ukrepati mora biti kos izzivom, s katerimi se soočamo. Prizadevanja na ravni posameznih držav ne bodo zadoščala – Evropa je v edinstvenem položaju, da lahko vlaga v skupno okrevanje in boljšo prihodnost za naslednje generacije.

To je najpomembnejša naloga naše generacije. Naložba, ki jo bomo izvedli prek instrumenta Next Generation EU, ne bo samo pomagala zagnati gospodarstva, ampak bo že danes podprla delavce, podjetja in regije. Vlagala bo v prihodnost in nas naredila odpornejše, da bomo po krizi močnejši ter bolje na poti kot prej. Pospešili bomo tako zeleni kot digitalni prehod ter zagotovili, da bo pri okrevanju poudarek na ljudeh.

Evropska komisija poziva Evropski svet in sozakonodajalca, da te predloge hitro preučijo, da bi se doseglo politično soglasje v Evropskem svetu. Hitra odločitev bo omogočila takojšnjo razpoložljivost sredstev in obravnavanje najnujnejših področij.

Komisija bo nato v tesnem sodelovanju z Evropskim parlamentom in Svetom dokončala sporazum o prihodnjem dolgoročnem finančnem okviru in spremljajočih sektorskih programih. Če bi bilo to delo končano zgodaj jeseni, bi bil novi dolgoročni proračun 1. januarja 2021 pripravljen za uporabo in podporo okrevanju Evrope.

Okrevanje Evrope in ustvarjanje boljše prihodnosti za naslednjo generacijo ne bosta lahka, niti tega nihče ne more storiti sam. Potrebni bodo politična volja in pogum ter podpora celotne družbe. **To je skupno dobro za našo skupno prihodnost.**